

СУДОУСТРІЙ; ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

УДК 343

DOI <https://doi.org/10.32837/chern.v0i1.333>**О. В. Ковальова**

кандидат юридичних наук,
завідувач кафедри оперативно-розшукової діяльності
та інформаційної безпеки факультету № 1
Донецького державного університету внутрішніх справ
orcid.org/0000-0003-4555-0172

ПРАКСЕОЛОГІЯ СУЧАСНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

У статті розглядаються особливості та проблеми застосування сучасних засобів інформаційного забезпечення в досудовому розслідуванні. Вказується, що інформаційне забезпечення вирішує низку таких проблем як: 1) теоретико-прикладні – вивчення та реалізація на практиці даних, отриманих шляхом вивчення відповідних баз даних, обліків тощо; 2) правові – реалізація презумпції невинуватості, дотримання прав та свобод потенційного обвинуваченого шляхом залучення для процесу розслідування наявного інформаційного забезпечення; 3) експертно-тактичні – регулярне поповнення усіх видів інформаційного забезпечення новими належними доказами та даними; 4) науково-методичні – вирішення актуальних для криміналістичної та кримінальної процесуальної діяльності проблем шляхом вивчення наявної інформації, розміщеної в різних джерелах, визнаних на державному рівні. Автор звертає увагу на те, що на сьогоднішній день однією з основних проблем, котрі виникають на шляху удосконалення рівня інформаційного забезпечення в частині ведення криміналістичних обліків є недостатній технічний рівень. Більшість наявних техніко-криміналістичних засобів є рудиментарними та не в повній мірі відповідають потребам судових експертів. Криміналістична діяльність потребує у новій, більш прогресивній техніці, здатної сприяти вирішенню інформаційних потреб у найкоротші терміни. Вказується, що особливу увагу необхідно приділяти тим облікам, в яких поміщені дані про нерозкриті кримінальні правопорушення, – речові докази, вилучені з місця події (наприклад, об'єкти балістичного походження, такі як стріляні кулі та гільзи, вилучені з місця події нерозкритого кримінального правопорушення у майбутньому можуть бути використані під час встановлення зразка зброї з якої вони були вистріляні чи під час ідентифікації з новими кулями чи гільзами). Тобто, криміналістичні обліки надають можливість отримати інформацію у ретроспективі, що значно підвищує продуктивність досудового розслідування.

Ключові слова: досудове розслідування, кримінальне правопорушення, слідча діяльність, інформаційне забезпечення, обліки, інформаційні потреби.

Kovalova O. V. PRACTICEOLOGY OF MODERN INFORMATION SUPPORT FOR INVESTIGATIVE INVESTIGATION

The article considers the features and problems of using modern means of information support in pre-trial investigation. It is indicated that information support solves a number of such problems as: 1) theoretical and applied – the study and implementation in practice of data obtained by studying the relevant databases, accounting, etc.; 2) legal – realization of the presumption of innocence, observance of the rights and freedoms of the potential accused by involving available information support for the investigation process; 3) expert-tactical – regular replenishment of all types of information support with new appropriate evidence and data; 4) scientific and methodological – solving problems relevant to forensic and criminal procedural activities by studying the available information posted in various sources recognized at the state level. The author draws attention to the fact that today one of the main problems that arise in improving the level of information support in terms of forensic accounting is insufficient technical level. Most of the available forensic tools are rudimentary and do not fully meet the needs of forensic experts. Forensic science needs a new, more advanced technique that can help address information needs in the shortest possible time. It is pointed out that special attention should be paid to those records that contain data on unsolved criminal offenses – physical evidence seized from the scene (for example, objects of ballistic origin, such as bullets and shell casings seized from the scene of an unsolved criminal offense may be used in the future when establishing a sample of the weapon from which they were fired or when identifying with new bullets or shell casings). That is, forensic records provide an opportunity to obtain information in retrospect, which significantly increases the productivity of pre-trial investigation.

Key words: pre-trial investigation, criminal offense, investigative activity, information support, accounting, information needs.

Сучасний кримінальний процес неможливо уявити без застосування засобів інформаційного забезпечення, котрі не тільки полегшують досудове

розслідування, а і дозволяють вирішувати завдання, покладені на кримінальне процесуальне законодавство у найкоротші терміни. Саме у зв'язку із

цим інформаційні потреби досудового розслідування мають задовольнятися відповідно до актуальних проблем кримінального провадження. Враховуючи вказане, на наш погляд, доцільно зупинитись на питанні встановлення та вирішення теоретико-прикладних проблем інформаційного забезпечення досудового розслідування в сучасних умовах більш детально.

Відтак, впровадження сучасних технологій у роботу інформаційних систем, що дозволяють підвищити їх продуктивність, перш за все пов'язано з покращенням якості послуги: збільшенням швидкості часового відгуку, зменшенням кількості відхилень транзакцій і збільшенням частоти повідомлень про ідентифікацію та обслуговування файлів, ініційованих консолідацій. Наприклад, заміна застарілого сегмента автоматизованої системи з ідентифікації відбитків пальців рук і впровадження нового алгоритму дозволить підвищити продуктивність обробки та точність їх зіставлення з 92 % до більш ніж 99,6 % [1]. Крім того, змісто-ве наповнення автоматизованих інформаційних систем оновленими даними, структурна організація інформації, що відповідають сучасному стану наукових досліджень і потребам судово-слідчої практики, також матиме важливе значення для оптимізації інформаційного забезпечення слідчої діяльності. Ще один важливий момент удосконалення інформаційного забезпечення органів досудового розслідування пов'язаний з використанням потенціалу ДНК-ідентифікації – створенням банку даних криміналістичного обліку генетичних ознак людини на основі ЄДДР і впровадження загальної «біоелектронної» генетичної паспортизації населення. Доповнення вже існуючих ідентифікаційних біометричних систем даними (ознаками), посилюється на позитивний досвід країн Західної Європи, зокрема Сполученого Королівства Великої Британії й Північної Ірландії, де фізичні особи вже тривалий час обліковуються за 49 біометричними ознаками, включно з результатами ДНК-аналізу, чи Ісландії, 100 % населення якої охоплені ДНК-реєстрацією [2, с. 222]. При цьому необхідно зауважити, що якщо пізнавальна діяльність може здійснюватись усіма суб'єктами кримінального провадження, у тому числі і «цивільними» особами, такими як потерпілий та кримінальний правопорушник, то інформаційне забезпечення більш доступне виключно для осіб, котрі мають спеціальний статус. Це дещо звужує конструктивізм сучасного кримінального процесу та зміщує акценти з принципів гуманізму та пріоритету відкритого правосуддя. Однак, на наш погляд, збереження радянської системи закритих для широкого загалу даних є доцільним та має таким залишатись.

Враховуючи, що науково-технічне забезпечення слідчої діяльності являє собою систему дій з впровадження у слідчу практику останніх досягнень

наукової думки, то можна стверджувати, що ця система дій пов'язана з вирішенням таких завдань: 1) науково-дослідних, які полягають у постачанні (розробленні, модернізації та впровадженні) науково-технічних засобів: приладів, пристосувань, матеріалів, інформаційних технологій, технічних прийомів, методів та практичних рекомендацій, які відповідають сучасним потребам слідчої практики; 2) правових – для вдосконалення правових основ застосування науково-технічних засобів; 3) навчально-методичних – при створенні умов для теоретичної обізнаності про можливості сучасних науково-технічних досягнень та формуванні практичних умінь і навичок у суб'єктів їх застосування; 4) організаційно-технічних – у практичній реалізації уповноваженими особами професійної компетентності при використанні інноваційних продуктів у слідчій діяльності. Таким чином, зміст науково-технічного забезпечення якраз і полягає у взаємопов'язаному вирішенні завдань, що сприяють створенню оптимальних умов для використання досягнень науки та техніки з метою ефективної правової охорони суспільства і держави, основних соціальних цінностей особистості, а також постачання криміналістично-значущої інформації та встановлення істини при розслідуванні кримінальних правопорушень [3]. Інформаційне забезпечення вирішує низку таких проблем як: 1) теоретико-прикладні – вивчення та реалізація на практиці даних, отриманих шляхом вивчення відповідних баз даних, обліків тощо; 2) правові – реалізація презумпції невинуватості, дотримання прав та свобод потенційного обвинуваченого шляхом залучення для процесу розслідування наявного інформаційного забезпечення; 3) експертно-тактичні – регулярне поповнення усіх видів інформаційного забезпечення новими належними доказами та даними; 4) науково-методичні – вирішення актуальних для криміналістичної та кримінальної процесуальної діяльності проблем шляхом вивчення наявної інформації, розміщеної в різних джерелах, визнаних на державному рівні.

По-друге, перспективні напрями розробки та впровадження інноваційних технологій у слідчу діяльність пов'язані з: підвищенням рівня організації праці уповноважених суб'єктів; забезпеченням ефективності документування та високоточної деталізованої фіксації даних при проведенні слідчих (розшукових) та інших процесуальних дій; швидким і якісним встановленням ідентифікації об'єктів за матеріально-фіксованими, ідеальними, електронними відображеннями; можливістю візуалізації події злочину та подальшого вивчення обставин за допомогою віртуального простору; підтримкою прийняття рішень під час розслідування тощо. Вчені вважають за необхідне виокремити два основних напрями: 1) модернізація, розробка сучасних інструментальних засобів та найефективніших технічних прийомів, методів їх застосування для

оптимізації роботи з доказами; 2) інтеграція інформаційних технологій і використання їх потенційних можливостей уповноваженими суб'єктами органів досудового розслідування [3]. Отже, можна сказати, що роль інформаційного забезпечення у пізнавальній діяльності з розслідування кримінальних правопорушень в сучасних умовах полягає в наступному: 1) слідча діяльність – пошук та збирання доказової інформації, інтеграція отриманих даних у процес доказування з метою вичерпного завершення кримінального провадження. Слідчий є основним суб'єктом пізнавальної діяльності, у зв'язку із чим саме він ініціює залучення інформаційних систем та їх подальшого поповнення новими даними; 2) оперативно-розшукова діяльність – практичне використання та перевірка інформації, отриманої на місці події та доказів, отриманих шляхом вивчення відповідних баз даних, доказів, поміщених в криміналістичні обліки тощо; 3) судово-експертна діяльність – вивчення доказової інформації (співставлення її з відповідною, наявною у базах даних тощо) та встановлення можливості її залучення до матеріалів кримінального провадження. Судові експерти частіше за все взаємодіють з криміналістичними обліками, створюючи відповідний їх масив; 4) діяльність сторони захисту – ознайомлення та перевірка даних, отриманих стороною обвинувачення, залучення осіб, котрі мають доступ до інформаційного забезпечення з метою оцінки відповідності отриманих доказів та здійснення інших дій, дозволених кримінальним процесуальним законодавством, необхідних для створення алгоритму захисту особи у судовому провадженні.

Оформлення результатів використання спеціальних знань в інформаційно-аналітичній діяльності у вигляді висновку спеціаліста облікового підрозділу, який має статус джерела доказів, підвищить ступінь відповідальності спеціаліста, отже в кримінальному процесуальному кодексі має бути передбачена обов'язковість його попередження за дачу завідомо неправдивого висновку. Важливим елементом на сучасному етапі розвитку інформаційно-аналітичної діяльності ОВС України є розробка і запровадження єдиних інтегрованих інформаційних систем. Інформаційні підсистеми МВС України такі як автоматизована інформаційно-пошукова система «Армор», інформаційно-аналітична система «Сова», інтегрована біометрична система «Аргус» та інші на сьогоднішній день є недостатньо ефективними та застарілими. Цьому передують такі чинники як насамперед різний рівень професійної підготовки, недостатня кваліфікація співробітників, слабка інтеграція з криміналістичними обліками та між собою, невірогідність та неповнота інформації, яка надається в облікові дані, недостатня поінформованість практичних працівників про можливості використання даних про спосіб для розкриття та розслідування злочинів

тощо [4, с. 98]. Кримінально-правовий захист інформаційного забезпечення пізнавальної діяльності досудового розслідування – важливий аспект, обумовлений низкою загроз, котрі можуть впливати на належність та достовірність інформації. Нам дуже імпонує рішення законодавця криміналізувати у 2009 році незаконне втручання в роботу автоматизованої системи документообігу суду, котре, виходячи зі статистичних даних, достатньо позитивно вплинуло на криміналістичну картину в частині кримінальних правопорушень проти правосуддя. Вважаємо, що всі види інформаційного забезпечення мають бути захищені подібним чином.

Ведення оперативно-пошукових обліків (дактилоскопічних, колекцій слідів зламування, взуття, транспортних засобів, волокон, замків і ключів тощо) здійснюється експертною службою МВС України. Втім, якісному використанню спеціальних криміналістичних знань у проведенні пошуково-аналітичної роботи з цього напрямку також перешкоджає низка проблем науково-методичного та організаційного характеру. Наприклад, колекції слідів, що складають слідові комплекси крадіжок, зосереджені на місцевому рівні, не є автоматизованими, систематизовані не за категоріями злочинів у відповідності з правилами та принципами криміналістичної класифікації, а здійснювані перевірки проводяться не систематично, мають здебільшого нульовий результат, що залежить переважно від суб'єктивних якостей виконавців. До цього слід додати й те, що обов'язок моніторингу інформації фактично покладений на підрозділи, що забезпечують функціонування дактилоскопічних обліків, отже, виявлення серій злочинів відбувається, зазвичай, в результаті перевірок лише слідів пальців рук. Таким чином, цілеспрямована аналітична робота з виявлення злочинів (в тому числі серійних) проводиться безсистемно й неефективно, а забезпечує отримання інформації лише за схемою: «особа – злочин – серія злочинів» [5, с. 2]. На сьогоднішній день однією з основних проблем, котрі виникають на шляху удосконалення рівня інформаційного забезпечення в частині ведення криміналістичних обліків є недостатній технічний рівень. Більшість наявних техніко-криміналістичних засобів є рудиментарними та не в повній мірі відповідають потребам судових експертів. Криміналістична діяльність потребує у новій, більш прогресивній техніці, здатній сприяти вирішенню інформаційних потреб у найкоротші терміни.

Отож зв'язки взаємодії наукового потенціалу криміналістичної техніки та теорії оперативно-розшукової діяльності з відповідними напрямками практичної діяльності мають бути посилені. Однією з передумов оптимізації цієї діяльності є розробка єдиної уніфікованої форми обміну відомостями про злочини, що мають ознаки серійності, накопичення первинної бази даних, звернення до якої дозволяло

б своєчасно перевірити зацікавленими співробітниками можливість вчинення аналогічних злочинів та інших пов'язаних із ними злочинів, справи про які вони розслідують, виявити серії таких злочинів, об'єднати зусилля для розслідування. Для оптимізації облікової діяльності по боротьбі зі злочинами необхідно: – постійно проводити моніторинги та аналіз інформації щодо злочинів з метою виявлення ознак серійності, взаємодії слідчих, оперативних, експертних та інших підрозділів у цієї діяльності; – підвищувати оперативність виявлення серійних злочинів за рахунок чіткішої інформаційно-аналітичної роботи, поліпшення поінформованості співробітників слідчих та оперативних підрозділів про такі злочини; – ширше використовувати спеціальні криміналістичні знання для виявлення та діагностики серійних злочинів, всебічного виявлення існуючих між ними зв'язків, формування інформаційних масивів; – забезпечувати своєчасне об'єднання кримінальних проваджень; – вживати заходів щодо створення первісного обліку кримінальних проваджень на початку досудового розслідування з урахуванням принципів криміналістичної класифікації, функціонування яких повинна забезпечувати експертна служба МВС України. Метою створення, накопичення та використання первісних даних початку досудового розслідування, є отримання аналітичної інформації про особу злочинця, склад, структуру злочинних груп, ознаки дій та способів їх вчинення, факти перебування однієї й тієї ж особи на місці вчинення двох та більше злочинів, використання однієї й тієї ж зброї або знаряддя, транспортного засобу для вчинення декількох злочинів [4, с. 95]. Ми абсолютно погоджуємось із запропонованим, зважаючи на особливості використання інформації у досудовому розслідуванні, котрі полягають у: 1) невідкладності – засоби інформаційного забезпечення мають бути регулярно доступні суб'єкту кримінального провадження для прийняття термінових процесуальних рішень; 2) обмеженості – дані, наявні у засобах інформаційного забезпечення мають бути доступні виключно для осіб, процесуальний статус яких це дозволяє; 3) автентичності – дані, наявні у засобах інформаційного забезпечення є персоніфікованими та мають відношення до певної події (групи подій) чи особи (осіб).

В науковій літературі вказується, що для встановлення першоджерел про аналогічні злочини треба використовувати відомості, які містяться у кримінальних провадженнях, що розглянуті судом або перебувають у слідчому провадженні, у матеріалах перевірки; закритих та призупинених, так званих «старих» кримінальних справах. Крім того, доцільно використовувати інформацію, що є у матеріалах дослідчої перевірки, на підставі яких було прийняте рішення про відмову у порушенні кримінального провадження. При їх вивченні можуть бути вста-

новлені відомості, аналіз яких разом з відомостями з інших кримінальних проваджень та відмовних матеріалів, що мають ознаки серійності, надасть змогу висунути версію про особу, яка вчинила злочини, та встановити інші обставини, що мають істотне значення для їх розкриття та розслідування. Так, при огляді місця події за фактом крадіжки, що має ознаки серійності, були знайдені речові докази та сліди, що вказують на певні ознаки ймовірного злочинця, які були невідомі під час розслідування раніше виявленого злочину, але подальше встановлення вартості викраденого майна унеможливило відкриття кримінального провадження за даним фактом, у результаті чого виявлені відомості не підлягатимуть обліку [4, с. 95]. Всі дані про існуючі кримінальні правопорушення, їх фігурантів та доказову базу доцільно зберігати протягом тривалого часу у впорядкованому вигляді. Більше того, особливу цінність мають саме криміналістичні обліки, котрі дозволяють не тільки удосконалити слідчу, оперативно-розшукову та спростити судово-експертну діяльність, але і доказати серійність окремих кримінальних правопорушень, їх односуб'єктність чи багатосуб'єктність тощо.

Останніми роками зростає інтерес до вдосконалення кримінальних обліків всіх рівнів і створення нових видів обліку. Але інноваційних – таких, що докорінно змінять діючу концепцію обліків та реєстрації доказової інформації – проєктів процедур збирання та дослідження доказової інформації не запропоновано. З використанням можливостей таких інформаційних систем зростає якість експертних досліджень за рахунок збільшення обсягів експертної інформації та доказової інформації у цілому. Можна відмітити також зв'язок між створенням нових та вдосконаленням існуючих обліків і підвищенням якості її отримання. У тих експертних підрозділах, де активно займалися систематизацією слідів рук, взуття, мікрочастинок тощо, помітно зростала результативність і якість вилучення таких об'єктів під час отримання інформації. І, погоджуючись з одним із перелічених авторів [4, с. 99], на шляху реалізації Концепції Національної програми інформатизації, а також наказу МВС України Про створення Інтегрованої інформаційно-пошукової системи органів внутрішніх справ України, наказу МВС України Про інформаційні системи органів внутрішніх справ України, наказу Держкомстату України Про затвердження концепції інформатизації органів державної статистики, Плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» важливе постійне вдосконалення роботи з обліковою інформацією в відповідності до вимог сьогодення. Ми вже не кажемо про те, що навіть зацікавленні особи не мають достатньої інформації про наявні обліки, їхній склад, можливості використання

під час кримінального провадження чи боротьби зі злочинністю у цілому. Нагальні потреби сучасності вимагають докорінно змінити не тільки вітчизняну систему (чи, вірніше, розрізнену деяку кількість (масу) облікової системи реєстрації) оперативних, слідчих, експертних підрозділів, чергової частини тощо органів внутрішніх справ в одержанні вичерпної інформації спонукають до створення і розробки нових видів обліків, реєстрації об'єктів за новими, раніше не використаними ознаками [5, с. 20]; але й докорінно поміняти підхід до її формування та функціонування на базі Єдиної мережі й головне єдино-підпорядкованого центру [4, с. 100]. Після реорганізації Експертної служби України удосконаленню та модернізації криміналістичних обліків було приділено значну увагу, що обумовлено тим, що саме вони складають лівову частку інформаційного забезпечення пізнавальної діяльності під час досудового розслідування.

Вчені звертають увагу на те, що треба зважати на те, що коли ми вирішуємо питання формування кримінальних обліків (системи реєстрації) та роботи з ними – ми стикаємося з великою кількістю інформації. Ефективна робота з такою інформацією – запорука успіху реалізації функції забезпечення криміналістикою (як системою певних науково-теоретичних положень й як практичних закономірностей дій) та слідчих (розшукових) дій. Сьогодні різного роду виявлену, закріплену криміналістично-значиму інформацію фіксують, накопичують, обробляють, систематизують і зберігають у спеціально створених інформаційно-пошукових системах правоохоронних органів, які називають криміналістичними обліками [7, с. 298], і які повинні слугувати аналізу цієї уніфікованої маси даних. З цією метою, на нашу думку, така система повинна відповідати наступним вимогам (вирішувати завдання): – виконувати інформаційно-технічне забезпечення (ІТ-забезпечення); – формування та забезпечення функціонування інформаційно-облікової пошукової системи; – в установленому порядку здійснювати збір, отримання, обробку, узагальнення, накопичення, зберігання, аналіз, надання та використання інформації; – забезпечити формування інформаційного масиву за принципом поділу (фізіо-біологічних, соціальних та психологічних ознак особи); – вдосконалити форму/картку введення/зберігання даних та електронний аналог; – забезпечити аналіз та розробку масиву пошукової інформації; – мати кодований шлях до доступу (перелік органів, структур, осіб, які мають право доступу); – мати кодований шлях для внесення змін (перелік органів, структур, осіб, які мають таке право); – забезпечити співвідношення/зв'язок мережі з іншими електронними системами; – забезпечити наявність та (автоматичне) відтворення резервної архівної копії; – мати можливість автоматичного переведення на інші мови

(перелік мов) [4, с. 100]. Варто звернути увагу на те, що в контексті удосконалення сучасного рівня пізнавальної діяльності в частині інформаційного забезпечення важливу роль відіграє обмін досвідом із зарубіжними фахівцями у галузі криміналістики та кримінального процесу, запозичення програмного та технічного забезпечення; – мати систему захисту від вторгнення; – формувати та подавати в установленому порядку аналітичну, статистичну інформацію про злочини; – здійснювати контроль за достовірністю та своєчасністю подання інформації; – здійснювати в установленому порядку надання державним органам та іншим організаціям, а також фізичним особам відомостей про правопорушення; – надавати в установленому порядку органам, що ведуть кримінальний процес в установленому порядку інформацію та опрацьовує запити за наявними обліками; – визначати разом із заінтересованими структурними підрозділами МВС пріоритетні напрями розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення органів внутрішніх справ, розробляє і вдосконалює форми криміналістичної інформації про правопорушення; – здійснювати в установленому порядку обмін інформацією з міністерствами внутрішніх справ іноземних держав; – забезпечувати прийом, облік та зберігання архівних документів, видає в установленому порядку державним органам, організаціям і громадянам відомостей, що містяться в архівних фондах; – розробляти методичні рекомендації та пропозиції по роботі інформаційно-аналітичного центру; – розробляти проекти нормативних правових актів МВС та інших управлінських рішень відповідно до покладених на центр завдань. До сьогодні, криміналістичні обліки використовувалися: слідчими, оперативно-розшуковими підрозділами для розкриття та запобігання злочинам, а також судами під час розгляду кримінальних проваджень. Практика досудового розслідування свідчить, що будь-яка злочинна діяльність, сфокусована в події злочину, обов'язково залишає сліди як інформацію про злочин. Для того, щоб активізувати ці носії інформації в розслідуванні злочинів, їх необхідно виявити, зафіксувати у протоколі слідчої (розшуковій) дії, піддати криміналістичному дослідженню, а також оцінити і використати у вирішенні конкретних завдань розслідування [4, с. 100]. Особливу увагу необхідно приділяти тим облікам, в яких поміщені дані про нерозкриті кримінальні правопорушення, – речові докази, вилучені з місць події (наприклад, об'єкти балістичного походження, такі як стріляні кулі та гільзи, вилучені з місця події нерозкритого кримінального правопорушення у майбутньому можуть бути використані під час встановлення зразка зброї з якої вони були вистріляні чи під час ідентифікації з новими кулями чи гільзами). Тобто, криміналістичні обліки надають можливість отримати інформацію

у ретроспективі, що значно підвищує продуктивність досудового розслідування.

Основними завданнями інформатизації досудового розслідування на сучасному етапі є: – збирання, обробка й накопичення якісної та вірогідної інформації в базах даних за всіма напрямками діяльності слідчих, експертно-криміналістичних та оперативних підрозділів; – забезпечення оперативного доступу користувачів (слідчих та оперативних працівників) до баз даних безпосередньо з робочих місць; – використання сучасних аналітичних методів обробки криміналістичної, процесуальної та оперативно-розшукової інформації; – використання ресурсів невідомчих інформаційних систем з метою забезпечення правоохоронної діяльності багатовидовою інформацією; – визначення перспективних напрямів та тенденцій розвитку сучасної злочинності; – адаптація наявних положень тактики і методики криміналістики, ОРД та досудового розслідування до умов сучасного інформаційного суспільства; – розроблення, упровадження та використання спеціального програмного забезпечення [4, с. 100]. Таким чином, інформаційне забезпечення у пізнавальній діяльності з розслідування кримінальних правопорушень в сучасних умовах є складеною системою кримінальних процесуальних та криміналістичних заходів та засобів реалізації завдань, покладених на кримінальне процесуальне законодавство.

Отже, роль інформаційного забезпечення у пізнавальній діяльності з розслідування кримінальних правопорушень в сучасних умовах полягає в наступному: 1) слідча діяльність – пошук та збирання доказової інформації, інтеграція отриманих даних у процес доказування з метою вичерпного завершення кримінального провадження. Слідчий є основним суб'єктом пізнавальної діяльності, у зв'язку із чим саме він ініціює залучення інформаційних систем та їх подальшого поповнення новими даними; 2) оперативно-розшукова діяльність – практичне використання та перевірка даних отриманих на місці події та доказів, отриманих шляхом вивчення відповідних баз даних, доказів, поміщених в криміналістичні

обліки тощо; 3) судово-експертна діяльність – вивчення доказової інформації (співставлення її з відповідною, наявною у базах даних тощо) та встановлення можливості її залучення до матеріалів кримінального провадження. Судові експерти частіше за все взаємодіють з програмами кримінальної реєстрації та криміналістичними обліками, створюючи відповідний їх масив; 4) діяльність сторони захисту – ознайомлення та перевірка даних, отриманих стороною обвинувачення, залучення осіб, котрі мають доступ до інформаційного забезпечення з метою оцінки відповідності отриманих доказів та здійснення інших дій, дозволених кримінальним процесуальним законодавством, необхідних для створення алгоритму захисту особи у судовому провадженні.

Література

1. Ідентифікація наступного покоління (NGI). FBI / Офіційний сайт уряду США, Міністерства юстиції США. URL: <https://www.fbi.gov/services/cjis/fingerprints-and-other-biometrics/ngi> (дата звернення: 05.05.2020)
2. Білоус В. В. Законодавче забезпечення генетичної ідентифікації в Україні: проблеми теорії та практики криміналістики. *Право і суспільство*. 2015. № 5.2 (3). С. 216–224.
3. Павлюк Н.В. Науково-технічне забезпечення слідчої діяльності: зміст та напрями. URL: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:4P8gntmOrkJ:tlaw.nlu.edu.ua/article/view/206512/207086+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua&client=opera>
4. Бухонський, С.О. Інформаційно-аналітичне забезпечення початкового етапу досудового розслідування: дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. Класичний приватний університет. 2017. Запоріжжя. 202 с.
5. Пушкарев В.В., Мельников С.А. Проблемы диагностики, моделирования и прогнозирования в следственной практике при расследовании серийных преступлений и направления оптимизации этой деятельности. *Российский следователь*. 2008. № 11. С. 2–4.
6. Одерій О.В. Інформаційно-довідкове забезпечення розслідування злочинів (обліки): фондова лекція. Донецьк : ДІВС, 2001. 20 с.
7. Гора І.В., Колесник В.А. Криміналістика: навч. посіб. К. : Алерта, 2005. Ч. I. Криміналістична техніка. 320 с.